Ч. 281 (10.958). Львів, субота 18. грудня 1926. Poсztowa ograte zaplacono ryczaltem. Рік XLIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## Довкола військових справ.

**Наради буджетової комісії сойму. — Ґен. Конажевський запевнює про справедливість. — Промова посла Васильчука. — Цікавий інцидент. — Пілсудський про українського жовніра. — Що каже на це посол Васильчук?**

*Варшава, 16. грудня 1926.*

На вчорашньому засіданні соймової буджетової комісії промовляв також ґен. Конажевський, відповідаючи на численні інтерпеляції. Він стверджував, що нема у війську методи инакшого обходження з жовнірами польськими, а инакшого з жовнірами „руськими", білоруськими чи жидівськими. Навпаки — міністерство військових справ видало низку заряджень, на основі яких з жовнірами слід обходитися без якихнебудь ріжниць. Усі випадки якихнебудь знущань над жовнірами карається з цілою безоглядністю.

З черги промовляв пос. Васильчук. У довшій промові, що мала визначно політичний характер, він заняв становище до ріжних справ. Закінчив свою промову заявою, що з хвилею, коли Україна здобуде незалежність, скріпиться також ідея незалежности Польщі.

Характеристична річ, що промову пос. Васильчука весь час перерив ав урядовець Богатир, делегований на засідання комісії Найв. Контролею Держави. Своїми словами й замітками він постійно перерив ав промовцеві. Проти такого поступовання урядовця Н. К. Д. запротестував іменем клюбів лівиці пос. д-р Полякевич, домагаючись інґеренції голови комісії. Представник Найв. Палати Контролі Держави Рогозінський заявив на те, що вина за цей інцидент падає на нього, бо він поручив хорому урядовцеві прийти на засідання комісії. До того йому відомо, що п. Богатир богато натерпівся свого часу від большовиків. Голова комісії пос. Римар звернув увагу, що льояльність на комісії обовязує таксамо послів, як і представників уряду. Після тих заяв Богатир вийшов зі салі засідань і таким робом інцидент зліквідовано.

Потім дискусія над буджетом міністерства військових справ велася далі. Після пос. Васильчука виступали ще з промовами посли Квятковський (ХД), Кіршбравн (Жид. Кл.) і Понятовський (Визв.). На тому закінчено загальну дискусію.

Вчорашня промова прем. Пілсудського на парляментарній арені викликала численні коментарі, як у соймових, так і в журналістичних кругах. В цій промові, яку деякі органи преси називають вельми політичною, згадав Пілсудський і українського жовніра. Між ин. зазначив він, що польський військовий матеріял представляється куди гірше, як в инших державах. „Польський жовнір учиться воєнного ремесла скоро, але ніколи докладно, є дещо легкодушний і скоро переходить до порядку над своїми обовязками. Білорусин і „Русин" учиться значно трудніше, але є докладніший. Деякі офіцери спеціяльно хвалили собі цей матеріял. Отже для нашого жовніра скорочення військової служби не є пожиточне, а примушування жовніра до повторювання деяких вправ, механічно призвичаює його до праці. Друга причина — то велика скількість неграмотних. Коли жовнір знатиме письмо, то це буде значною полекшою, але доки відсоток неграмотних такий великий, скоротити військову службу дуже важко. Такий військовий матеріял, який маємо ми, не надається до скорочення служби".

Позатим Пілсудський говорив богато про відбудову зайвої військової адміністрації і про важке завдання тих військових старшин, що мусять бути одночасно педаґоґами і виховувати повірену собі мужву. Закінчив тим, що для будуччини Польщі велике значіння мають військові „пшиспособєня", які він хоче якнайбільше розбудувати. Обіцяв також усунути посередництво при військових доставах і инші зловживання і на тому закінчив свою промову.

При кінці слід подати думку пос. Васильчука, який схарактеризував промову прем. Пілсудского коротко: Промова марш. Пілсудського мені дуже подобалася. Він похвалив українських жовнірів, а як вони тепер підовчаться, тоді вам покажемо.

## Кріза німецького уряду.

**Соціялісти домагаються уступлення Маркса.**

*Берлін, 16. грудня 1926.*

Соціялістична фракція райхстагу ухвалила, що є готова навязати переговори в справі утворення великої коаліції, але рівночасно зазначила, що невідкличною умовиною того є уступлення теперішнього уряду. Колиб уряд не хотів добровільно уступити, соціялісти поставлять внесення на висловлення йому заяви недовіря.

Національна фракція після вислухання реферату Штреземана ухвалила також згоду на навязання переговорів у справі утворення великої коаліції при співучасти соціялістів. Про ухвалу цю канцлєр негайно повідомив соціялістів.

**Уряд відкидає ультімат соціялістів.**

*Берлін, 16. грудня 1926.*

Нині німецький кабінет після короткої наради приняв одноголосно ухвалу, яка заявляється проти ультіматив ного домагання соціялістів, щоб уряд зголосив добровільно негайну димісію.

**Заява канц. Маркса.**

*Берлін, 16. грудня 1926.*

Пленарні наради райхстагу почались нині в 1. год попол. Кабінет зявився в комплєті. На деннім порядку було внесення комуністів про висловлення заяви недовіря мін. райхсвери Геслєрові і цілому урядові Маркса. Канц. Маркс зложив таку заяву: Домагання соціялістів, щоб уряд взяв на себе ініціятиву створення ширшої і тревалішої парляментарної плятформи у виді великої коаліції — сповнено. При цьому уряд брав під увагу невияснене ще тоді положення в Женеві. Становище уряду стрінулося з признанням коаліційної фракції. На цій основі почато переговори зі соціялістами. Ультімат соціялістів, щоб уряд уступив, ще заки зачнуться переговори в справі утворення великої коаліції, мусілося відкинути, бо колиб приноровитися до того домагання, то воно довело би до підкопання авторітету уряду, як в краю, так і за кордоном. Тої відповідальности за долю Німеччини уряд не міг взяти на себе й полишає її партіям райхстагу.

### Збройння Злучених Держав.

*Льондон, 16. грудня 1926.*

З Вашінгтону повідомляють, що не зважаючи на спротив през. Куліджа, військова комісія палати репрезентантів ухвалила 460 міл. дол. на будову повітряних кораблів, кружляків і воєнних кораблів, мотивуючи це конечністю приноровлення програми американської морської і повітряної фльоти до програми Англії.

### Вибори през. Швайцарії.

*Женева, 16. грудня 1926.*

Національне Зібрання вибрало Мотту президентом Швайцарського Союзу, а Шультеса віцепрезидентом. Обох на 1927 рік.

## Процес 151.

**За приналежність до української повстанчої орґанізації.**

*Володимир Вол., 15. XII. 1926.*

*Розправа з 14. грудня 1926.*

Ще вчора деякі з підсудних вийшли в часі розправи з салі як недужі. Жалувались на біль голови і горячку. Нині рано з тих самих причин не прибуло на розправу що кількох обвинувачених так, що на салі розійшлася чутка, начеб між вязнями появився черевний тиф. Лікарські оглядини дня 13. грудня ствердили, що 4-ьох хорих муситься перевезти до шпиталю. Нині це зарядження відкликано тому, що горячка у хорих обнизилася. Слід зазначити, що саля розправ виповнена по береги і коли прийдеться звиж шість годин побути в цьому воздусі, що не лише має свій питомий запах але навіть смак(!), як це слушно зауважив д-р Давидяк, то нічого дивного, що люде, виснажені тюрмою, дуже часто виходять з салі як хорі.

Нині цілий день дальше зізнавали свідки оборони. Свідок Іван Кіця зізнав, що був арештований враз з Іваном Карасем, сиділи оба разом на постерунку, на повітівці і в луцькій тюрмі. Як Івана Карася катували на повітівці, свідок стояв на коритарі і чув його крик, а коли Карась вийшов на коритар, то було знати на ньому страшні сліди побиття. Свідок бачив ще й инших побитих і його теж не пощадила „доля".

Свідок Петро Тимчук з Заболотець зізнає, що Степан Міх росказував йому свою розмову з Козбуром (оба важні прокураторські свідки). Виходить, що Петро Козбур ходив на поліцію і за знищення протоколу про крадіж муки жінкою Козбура обіцяв дати поліції нишу справу і „видумав політику", за що в додатку одержав на поліції 25 зол. Потім купив горівки, частував Міха і росказував йому про цю штуку. Свідкові сказав це Міх в секреті, але що свідок оповів про це жінці, жінка кумі і т. д.; то свідка завізвали свідчити.

Загалом свідки оборони не добачують за обвинуваченими ніякої небезпечної для Польщі роботи; не збирались вони тасмо, не підкидували ніяких відозв ані нікого не підбурювали, податки по можности платили, в польських „салдатах" служили і „політикою" не займалися. Богато з обвинувачених працювали в „Просвіті". Потверджують це навіть свідки Поляки, а між ними навіть польський ксьондз Куровський.

## Біржа.

**Гроші.**

Курс долара 8·99—9·00, тенденція вдержана.

## Розбрат.

*Львів, 17. грудня 1926.*

Відбудова поодиноких ділянок нашого громадського життя звільна поступає вперед. Поборюючи непереможні трудноші чужих чинників та упередження, неохоту і лінивство своїх, орґанізаційна сітка на українських землях під Польщею згущується все більше. „Просвіта" вже переступила передвоєнний стан своєї розбудови; „Рідна Школа" теж могутньою хвилею розлилася в Галичині та зробила вже й деякі поступи на Волині; кооперативний рух став стихійним явищем. Позаду цього орґанізаційного розгону найшлися гімнастичні й пожарні товариства, які перед війною були нашою справдішньою гордістю. Численні січові здвиги на Покуттю (Коломия, Снятин), величавий січово-сокільський здвиг в Стрию (1909) а особливо ґрандіозний ювилейний здвиг у Львові (1914) свідчили про живучість і стихійність орґанізаційного підйому серед української народньої маси, в першу чергу серед молоді. Колиб той рух міг був без перепон розвиватися в тому самому темпі, то сьогодні наша країна булаб уявляла собою зразок всебічної орґанізованости.

Vis maior не лише перепинила, але й знищила до тла тисячі січових і сокільських гнізд, повернула в румовище січово-сокільську орґанізацію. „Нові часи" поставили перед нею непереможні трудноші. Польська державна адміністрація під впливом всесильних „орґанізацій народових" розвязала майже всі правно істнуючі „Січи" й „Соколи", заслонюючись тим, що вони в часі фактично приноровлюваного виняткового положення не проявляють своєї діяльности. Таким чином на місці величавої сітки січово-сокільських орґанізацій повстала tabula rasa. Сільська молодь, що виростала в атмосфері воєнної й післявоєнної деморалізації, без школи, без освіти, без книжки, а часто без церкви, буянила, кермуючись зовом розбуджених і новим режімом плеканих інстинктів. До тогож довгий час недоставало людей, що моглиб з посвятою віддатися праці на цій зарослій бодяччам ділянці, що вперто й послідовно взялись би за невдячну в початках і вельми важку працю над відбудовою гімнастично-пожарних товариств, що посвятились би орґанізації молоді, що зумілиб перебороти всі перепони внутрішнього і зовнішнього характеру.

Праця надмірно важка, бож тут треба було небуденної посвяти і незвичайного завзяття, бож тут треба було все починати нановo, будувати з нічого — на руїнах. З величавої передвоєнної орґанізації остали подекуди в дійсности міські сокільські гнізда зі „Соколом-Батьком" у Львові та „Повітова Січ" у Львові (пізніше розвязана поліцією). На цьому зрубі треба було починати реставраційну, а в суті річи наскрізь нову орґанізаційну працю в корінно змінених і різко непригожих умовинах. Влада не злюбила назви „Січ", яку заступлено назвою „Луг".

Завдання відбудувати гімнастично-пожарну орґанізацію взяв на себе енерґійний, ідейний робітник у ділянці передвоєнного січового руху д-р Роман Дашкевич. Поборюючи безчисленні перепони, вкладаючи всю душу в справу, гуртуючь

впливи у Ватикані знаємо не відніні. Одначе дозволяємо собі сумніватись, чи чисто механічне накладання кардинальського капелюха можна назвати державним привілеєм, а право до цеї функції дипльоматичним успіхом. Зрештою і ми тішимось чим успіхом. Може на якій фільмі можна буде побачити, з якою міною буде накладати нунціові цей капелюх учорашній революціонер і здається „радикал“ през. Мосціцький...

— **Рідкий гість на Баторія.** Є це Альфредо Лиларе або Сан Джіовані або... як називається справді невідомо. Бо найчастіше виступає під псевдонімами. Не тільки на афішах, які подають до відома публиці про незвичайний концерт оригінальної муринської музики „джезбенди“, але й на векслях. Сіньор Лиларе, правдивий мурин, є диригентом страшної шумної модерної орхестри у Лодзі, з якої мабуть не може добре жити, бо підписує векслі фальшивим іменем і ще їх не платить. За це мешканець теплого підсоння попав у холодну. Коли мешканці холодного підсоння на Баторія довідались про приїзд такого рідкого гостя, доставили йому до келії ріжні „струменти“: в роді баняків, гаць і мідяних горшків. Судове слідство не буде легке, бо музикальний мурин не встиг ще вивчити европейських мов, а його мова жестів також є инша від загально-прийнятої нашими глухонімими.

— **Кара за „відступне“.** Зпоміж безлічі процесів, які ведуть комірники проти властників домів і помешкань, один скінчився вчора у Львові ясною карою: асистента львівської техніки інж. Точиського засудили на зворот забраних грошей (915 долярів!), на 6 тижнів арешту, на 100 зол. грivни, на 3.700 зол. скарбової кари за те, що затаїв гроші всупереч законові про умови найму і на публичне оголошення цього присуду в часописах на кошт засудженого. Кара велика. Та чи вона матиме які наслідки, як грізний приклад для спекулянтів мешканнями?

— **Рекорд львівських вломників.** Вчорашньої ночі було у Львові 12 випадків вломів у всіх частинах міста. 450 дол. взяли бандити з приватної хати на вул. Львівських дітей 57, чимало вбрання та білля на вул. Городецькій 51, те саме на вул. Охоронок 4 і срібло з вул. Зборовських 4; богато мяса з різниці на Вулецькій дорозі ч. 8, 6000 туток і сірників з кіоску на вул. Божничій і кількадесять тісточок з кіоску на Сонячній. Невдалі спроби були у крамницях: на Льва Сапіги 69, Панєнській 17, Замарстинівській 47, Жовківській 74 і одна втеча вже після добичі.

— **З кіна.** У кіні в „Палас“ починається нова програма орієнтальна драма в 10 діях п. з. „Пісня кохання“, у головних ролях із зорею екрану Нормою Тальмедж і Иосифом Шільдкравт, якого вважають насліднико Валентіно, з огляду на його красу.

— **Свобода** ч. 49 містить: Читачам „Свободи“. Не будьмо собі ворогами! Комунікат. Нема грошей. Горбатого не випрстує й могила. Лутовий зїзд. Жидівська еміграція. З організаційного руху. Радянська Україна. Польські справи. Зїзд пястівців. Еміграційні справи. Унеражнена конфіската. Новинки. Економічні вісти. Нові книжки й видання. Дописи з краю.

## ПРИГАДКА.

**Загальні Збори Народної Торговлі,** Краєвого Союза Споживчого у Львові, відбудуться в четвер дня 23. грудня 1926 р. о 4. год. попол. в салі „Сокола“ у Львові, вул. Руська 20. Порядок дня є поданий в Господарсько-Кооперативному Часописові ч. 50 з 8/XII. 1926. Уповновважених запрошено порученими листами. Право участи в Загальних Зборах Уповновважених мають від фізичних осіб уповновважені, від господарсько-споживчих кооператив відпоручники, які вилегітимуються повновластями Дирекції. — В день Зборів о 8. год. рано в Преображенській церкві при вул. Краківській відбудеться Поминальне Богослуження і Панахида за покійних членів Народної Торговлі. 1121 2—3

# Дописи.

**Журавно.** (*Свято кооперації і „Просвіти“*). Дня 8. грудня відбулося заходом Пов. Стрийського Союзу свято кооперації. Рано відправлено в церкві Службу Божу, по якій весь народ рушив походом до Народнього Дому. Тут відкрив свято директор Союзу п. Павлюк, після чого вибрано святочну президію під проводом о. дек. Пилипчука. Реферували п. Гаврилко і п-і Макух-Павликовська зі Львова. Свято закінчили промови дир. Павлюка й о. Пилипчука, декана з Любші. Народ розійшовся підбадьорений. Слід замітити, що Службу Божу співав сильний мішаний хор з Володимирець, що дуже припав до вподоби народові. — Дня 12. грудня відбувалося тут свято „Просвіти“. Рано відправлено Службу Божу, але коли хор при кінці почав співати „Боже великий, єдиний“, прихильники кацапського адвоката д-ра Лакусти почали крик в церкві і з піснею „Пора за Русь“ вийшли з церкви, ожидаючи священиків, які правили власне Службу Божу. Коли о. Боднар вийшов з церкви, приступив до нього конципієнт д-ра Лакусти москвофіл Крушинський із візитівкою, перед лицем о. Боднара, з промахом крикнув „То за нас, Русинів“. Аж сором, до чого то доходить! Кілька одиниць, а саме таких, що живуть коштом тяжко запрацьованого мужицького гроша і їх друкується по календарях між українськими адвокатами, йдуть цілою силою пари проти наших національних інтересів. І тому звертається всім інтересованим увагу, що д-р Лакуста, адвокат з Журавна, не є Українцем, а навпаки — враз з парохом о. Юрковим і своїм конципієнтом старається все, що українське, нищити. Своєю роботою вони очевидно нічого не вдіють, бо концерт відбувся як слід і саля була переповнена. Звертається лише увагу консисторії на поступовання о. Юркова, який замісць своїх овечок привчити, сіє ненависть і хто зна, чи коли в церкві не прийде ще через нього до нещастя. *Не св й.*

**Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.**

# Орґанізаційний рух.

**Віче в Селиськах, пов т Льв'в.**

Дня 4. грудня ц. р. відбулося в Селиськах, львівського повіту, політичне віче Українського Національно-Демократичного Обєднання. Салю читальні „Просвіти“ виповнило парубоцтво, молоді господарі й жінки. Також старші господарі виявили багато зацікавлення громадськими справами. Віче отворив місцевий, заслужений для громади діяч, п. Михайло Подвірний. До президії покликано пп. Михайла Подвірного, Теодора Луковського і Гаврила Ількова. Реферат про політичне положення нашого народу і про завдання національної партії виголосив голова Повітового Народнього Комітету п. Іван Ліщинський. В дискусії забирали голос: п. Подвірний Михайло (говорив про недостачу кредитів і завзивав зібрати в громаді фонд, потрібний при переводженні парцеляції п. О. Гаврилів (брилівець, що виявив охоту навернутися з блудної дороги), зачав з привички, як звичайно на брилівському вічу, демагогічну бесіду проти української інтелігенції, та змірквавши негодування у вічевиків, завернув з цеї дороги і говорив зовсім до річи про ведення організованої національної роботи в громаді. По вічу відбулася довірочна нарада, на якій вибрано партійний громадський комітет.

**Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**

# „Хор кубанських козаків“.

**(З листу до редакції.)**

Недавно була у Вашій ґазеті згадка про „Хор кубанських козаків“, що виступає на Шлеську. Тому, що в цій згадці висловлено богато дечого на основі здогадів, дозволю собі доповнити її, що певно інтересуватиме Ваших читачів, хоч загалом Ваші здогади були дуже влучні.

Цей самий хор давав 4.XII. ц. р. концерт у Ґетінґені й наш український гурток мав нагоду познайомитися ближче як зі складом хору, так і з його репертуаром. Хор складається з понад 30 осіб; всі вони гарно одягнені: в чоботах та чорних черкесках з білими башликами на плечах та штилєтами при поясі. На 30 людей є около 25 Українців (у части навіть зовсім свідомих!), деякі навіть з корінної України (Полтавщина). Яке відношення між одними і другими (Українцями і Москалями), годі щось певного сказати, але що Москалі все і всюди доказують своє „не било, нет і бить не может“, видно хочби з того факту, що коли я, стрінувши одного з Москалів ще перед виступом хору, запитав, чи нема між ними Українців, — то одержав відповідь, що вони всі „Russen“. Із співаних пісень була половина українських і ними саме публика найбільше одушевлялася. Співали Бортнянського: „Пісня Соломона“ (вона найбільше подобалась публиці), Нішинського: „Закувала та сива зазуля“, Давидовського: „Народні пісні“, а крім московських ще й одну білоруську пісню. З дійсними Кубанцями хористи не мають, розуміється, нічого спільного.

Таке саме було й на весні ц. р., коли тут гостив балалайковий хор під проводом Сверкова, в якому була також поважна частина Українців. Усі хористи були в синіх шараварах та сапянцях, танцювали гопака, а між московські пісні замішалось таки чималенько українських, як от: „Сонце низенько“, „Ой щож то за шум учинився“ та ще деякі.

От-так за „нашу думу, нашу пісню“ збирають чужі люде „славу“, та не для нас, а для себе, бо щось подібне діється майже з кожним московським хором, що тепер виступають так часто на чужині. Булоб пожаданим, щоб українські хори, замісць сваритись між собою, виїхали трохи в світ, де крім поширення рідної пісні моглиб певно поліпшити і своє матеріяльне становище. До того вони самою своєю появою і своїм репертуаром розвіялиб той туман про нашу пісню, що його поширюють між чужинцями ріжні „також-українські“ хори, що виступають під всякими можливими вивісками (раби!).

Накінець подам до відома, що 25. січня 1927. р. виступатиме тут наша славна пяністка п. Любка Колессівна з власним концертом. **О. С.**

*Ґетінґен, 13. грудня 1927.*

# ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського** у складі 30 осіб виступає:
Субота 18. XII. — Рівне.
Неділя 19. XII. — Рівне. 1111 8—?

**Концерти Українського Національного Хору Д. Котка:**
Субота 18. XII. — Дрогобич. 828 7—?

**Миколаївський вечір** улаштовує тов. „Українська Захоронка“ дня 18. грудня 1926 р. в малій салі тов. Лисенка. — Для малої дітвори в год. 4. пополудні, для старших в 9. год. вечір. Програма ріжнородна. Дарунки приймається від 2. години пополудни в малій салі Лисенка. 1126 2-2

**Свято „Просвіти“ прив. службовиків.** В понеділок, дня 20. грудня 1926 в годині 7-ій вечером в домівці при вул. Коперника ч. 26 (II. поверх) відбудуться сходини всіх українських приватних службовиків для вшанування свята „Просвіти“, на якому Вп. п. дир. Галущинський виголосить реферат. Взиваємо всіх українських приватних службовиків, членів і нечленів „СУПРУГА“, прибути на ці сходини. — Головна Рада „СУПРУГА“.

# ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.



# ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.



## Докінчення Звичайних Загальних Зборів

Кружка У. П. Т. „Рідна Школа“ в Рогатині відбудеться в понеділок дня 27. грудня ц. р. о 2. год. попол. в салі „Української Каси“.

о. Ст. Городецький, вр. голова. П. Когут, вр. за секр.



## Загальні Збори

**Товариства Катехитів** відбудуться дня 24. грудня 1926 о год. 10 в духовній Семинарії у Львові, вул. Коперника 36 з тим порядком: 1) Відкриття Зборів і звіти Виділу та кружків з діяльности. 2) Реферати: о. крил. Лужницького, о. д-ра Костельника і о. С. Білецького. 3) Вибір нового Виділу. 4) Внески і запити. — Перед Зборами Служба Божа і панахида за померших членів о год. 9-тій. — У Львові дня 5. грудня 1926. — о. *Юліян Дзерович* голова, о. *Александер Бучацький* секретар.
1071 3—3



## Загальні Збори

членів **Повітового Товариства Кредитового** кооперативи з обмеженою порукою в Тернополі відбудуться дня 25. грудня 1926 року о 10. год. рано в салі Міщанського Брацтва в Тернополі зі слідуючим порядком нарад: 1. Відкриття Зборів. 2. Відчитання протоколу з попередних Зборів. 3. Звіт Управи з діяльности і предложення білянсу за 1925 р. 4. Відчитання звіту з ревізії переведеної через Ревізійний Союз Українських Кооператив. 5. Звіт Контрольної Комісії з внеском на уділення Управі абсолюторії. 6. Розділ чистого зиску. 7. Затвердження предложеної Управи в повнім складі згідно з постановою § 23. уст. 1. статуту. 8. Вибір одного члена Надзірної Ради. — Наколи о вище згаданій годині не явиться приписане статутом число членів, тоді відбудуться того самого дня в тім самім льокалі з тим самим порядком нарад о 11-ій годині рано другі збори, котрі мають право рішати важно без огляду на число присутних. До участи в зборах управнені лише члени кооперативи. Правні особи мають право взяти участь через своєго повновласника, що леґітимується уділовою книжечкою і окремою письменною повновластю. — Річний звіт, річні рахунки і білянс виложені в льокалі кооперативи до перегляду членів. — Тернопіль, дня 15-го грудня 1926 року. — За Надзірну Раду Повітового Товариства Кредитового, кооп. з обмеженою порукою в Тернополі: Іван Боднар вр., голова; д-р Іван Якимчук вр., секретар. 1143 1-1



За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10.

самого автора статті не переконуюче. Найдивогляднїше в льогіці Річицького те, що він хоче ілюструвати господарський розвиток України між иншим і зростом населення. Де кум а де коровай! Від Балтику до Камчатки тягнеться СРСР з усякими народами і расами навіть з кочовиками, а на Україні однородне хліборобське населення на пребогатій землі.

Крім того А. Річ. навіть не думає виказувати, скільки московський центр тягне з України всяких не тільки тзв. матеріяльних лишків, але спеціяльно встановлюваних податків що йдуть на потреби Московщини, а не на спільні, скажім, загально-союзні потреби. Він наводить у своїй статті той факт, що ось Дніпрельстан мають будувати не на виключно українські, але на загально союзні кошти. Та це ще питання, чи його зачнуть будувати, бо саме проти нього появилася завзята опозиція отсе тепер і то між тими московськими „чванькуватими і бездушно-бюрократичними руськими урядовцями" навіть комуністами, що зберігають „пережитки великодержавного шовінїзму". А за те знаємо, що „Волхвострой", велетенську електростацію на Московщині будували кілька літ на кошти цілого союзу, а в тому числі й України. І це вже довершений факт. Проти тієї будови не було ніколи опозиції на Україні. Як виглядає на практиці національна політика московського центру в господарській ділянці, видно найкраще з того, що голова харківського уряду Чубар недавно, бо на останньому Всесоюзному зїзді Рад у (Москві) ставив справу відбудови українського промислу й господарства дуже болюче. Він заявив, що коли союзний центр не прийде Україні з матеріяльною допомогою при відбудові, то з України начнеться господарська катастрофа для цілого Союзу. Тоді він ставив справу слушно, бож союзний уряд бере величезні податки з України, але пропорціонально до того їх на Україну під ніяким видом не повертає. Це останнє ствердив між иншим на передостанній сесії ВУЦВК ту делегат незаможних селян Одинець і про це ми в свому часі писали. Чи тепер відносини змінилися? Ні на йоту!

Про те свідчить наглядно справа Дніпрельстану, донині не вирішена. Делікатно до того признається в своїй статті навіть сам Річицький, коли пише, що „ми не знаємо в контрольних цифр, яку частину єдиного союзного бюджету витрачається на Україну й для України. Так само не відомо, яку частину цього бюджету в прибутковій частині дає Україна."

Не відомо й не стане мабуть відомо, бо це „чванькуваті руські урядовці" старанно закривають. Це знає добре сам Річицький, дарма, що взявся доказувати, що Союз „покликаний забезпечити вільний розвиток національних республик", а „надане йому XII. Зїздом партії покликання" належно виконує і розвитку продукційних сил України не стримує".

Ми теж переконані, що СРСР розвитку продукційних сил України теоретично не стримує, але певні, що практично такому розвиткові перешкаджає та нічим не причиняється до його приспішування, хоч не було навіть у його інтересах. Виглядає це й зі статті А. Річицького, що мала за завдання доказати щось противне.

В. М.

## Радянська Україна.

**З українізацією погано. — Недостача сил. — Опери й театри. — На науковому фронті. — Схожість життя.**

(З приватного листа.)

В наші руки попав лист одного з видніших українських діячів, що довший час перебував на еміграції, а перед роком вернув на Рад. Україну. Будучи досить тісно звязаним з Галичиною, від часу до часу подає він вістки про себе та про відносини на радянщині. З листа, що є в нашому посіданні, виймаємо вістки, що мають загальний характер і цікавлять ширший загал.

Перш усього зазначує він, що з українізацією справі погано. Нема сил, щоби вповні перевести українізацію, а тому й карні санкції проти тих, що її саботують, досить лагідні. Під кінець листопада в Києві звільнено 250 осіб, що не знали української мови, але це мало помагає. Нема їх ким заступити.

Під оглядом українізації найкраще представляється Київ, опісля йде Харків, а найгірше мається справа з Одесою. Просто руки опадають. Поки-що в Одесу посилають Галичан. Менші міста, як: Полтава, Винниця, Камянець під оглядом українізації представляються добре. Тепер є справді нагода зукраїнізувати все життя на Рад. України, дуже потрібно богато людей, а еміграція бавиться в глупу політику. Більш благорозумними є галицькі Українці. В останньому часі виринула тут думка, щоби з Галичини притягнути більшу кількість фільософів та правників.

На Рад. Україні зорганізовано всі опери та драматичні театри, одначе відчувається недостача українських артистів. Українське Музичне Т-во ім. Леонтовича має в плані запросити на концертові виступи славних українських мистців: Сальомею Крушельницьку, Модеста Менцінського, Любку Колесіяну й ин. Концерти мають відбутися в Київі, Харкові й Одесі.

Проф. Ст. Рудницький, що недавно осів в Харкові, займається організацією картографічного інституту, якого не має Україна, лише Росія.

Також обговорюється справа про покликання инших наукових діячів. В першу чергу мається на меті організувати в Київі при Академії Наук антропольогічний інститут. На жаль, в самій Академії потворилися партії, які себе взаїмно поборюють. Тепер на черзі вибір президента Академії. Свідомі Українці й урядові чинники заявляються за кандидатурою проф. Михайла Грушевського, та більшість академиків (деякі академики Українці з особистих, а академики-Москалі з національних причин) виступають проти нього.

Життя в Харкові таке: хліб дешевший як в Галичині, мясо в тій же ціні, все инше дорожче. До тогож Харків взагалі найдорожче місто на Україні. Загально беручи справу, між життям в Галичині і на Вел. Україні великих різниць нема. Не зважаючи на відмінність соціяльного й державного устрою, справа представляється так: маєш гроші або вспієш їх заробити, то будеш добре жити, а то — будеш бідувати. Є тут богато безробітних. Наш дядько — пише згаданий діяч — як і раніш розбиває голову своєму сусідові за межу та за кожний клаптик землі тягається по судах, а адвокат заробляє. Головою адвокатської палати в Харкові є Ваш Сіяк".

## Відгуки дня.

### Крадіж, чи хитрощі?

Добрі, сердечні відносини між Америкою і Польщею датуються не віднині і не від часів Падеревського та Вільсонового. Приязнь сягає дуже—дуже давних часів, коли то Поляк, Ян з Кольна, відкрив Америку і Американців (версія про Колюмба показалася звичайною німецькою інтригою!).

Вияв цієї приязни не дав на себе довго ждати. Як тільки Польща знайшлася в дещо незавидним фінансовим положенні — Америка прийшла їй в поміч. Не якоюсь там міліярдовою позичкою чи підмогою, але фінансовим дорадником—проф. Кеммерером. Позичка чи підмога може не вернутися, а Кемерер, хлоп здоровий, нічого йому не станеться і верне певно назад.

І Кеммерер приїхав. Перший місяць ходив по сніданнях, підвечірках, обідах і тим подібних конференціях, сам бачив і иншим казав, що фінанси Польщі не так зле стоять.

Потім казав собі дати богато паперу і почав. Мучився, душився, пітнів і врешті виробив плян поправи фінансових відносин.

На саму чутку про вироблення такого пляну все, мале і велике, праве і ліве, попало в неописаний захват. Кеммерер дістав два мільони долярів за труд, а на відїздім зроблено йому кольосальну овацію. Була навіть чутка, що „Патріотичне Поготівля" випрягло з потягу машину і власноручно відвезло його до границі.

Плян Кеммерера, повних три томи писанини, сховано в найглибшу скринку найглибшої скрині.

Минуло з того часу три четвертині року, саме тільки, скільки треба, і плян уже ось-ось мав побачити денне світло.

З тієї нагоди певно видано величавий банкет, а після нього рушили скарбники по книги фінансової мудрости.

Весь край тремтів від радісного ожидання. Емерити, урядники, інваліди, робітники і т. п. обманці ждали того пляну, як змилування божого. Аж тепер настане рай, аж тепер перша половина місяця буде часом радости, а друга половина не буде часом голоду. Буде радісно, весело, соняшно...

Аж тут — грім з ясного неба (і то ще зимового): „Плян проф. Кеммерера хтось украв!"

І пішло по всьому краю, з хати до хати, з уст до уст: „Хто, коли і нащо?"

Різні різно про це балакають.

Одні кажуть, що це вкрали Німці. Вони хочуть той плян подарувати Франції за ціну зміни своїх східних границь, зі Шлеськом і Помор'ям включно.

Другі кажуть, що це Жиди. Вони проводять у Польщі свій власний фінансовий плян і не хочуть допустити иншого.

Треті впевняють, що це Українці. Вони знову готуються до самостійности і хочуть мати готовий плян господарки.

Четверті шепчуть, що плян вкрали большовики. Не полагоджуючись на „Дніпрельстан" хочуть Рад-Україну зацитькати Кеммерером, на доказ що вона самостійна і може кожної хвилі відірватися.

Мені ні одно з цього не трапляє до переконання.

На мою думку, пляну Кеммерера не можна було вкрасти, бо... він не істнував. Вчений професор попросту нічого не написав, бо нічого не міг порадити.

Справа з крадіжкою, це тільки звичайні дипльоматичні хитрощі.

*Галактіон Чіпка*

## НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за другу половину передовиці п. з. „Червона сорочка". Це 119-а чергова конфіската „Діла" в цьому році.

— **Літературний вечір для вшанування Василя Стефаника.** Від „Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка" у Львові одержуємо таку інформацію: Приготовлюваний вечір для вшанування нашого і найзначнійшого сучасного письменника В. Стефаника відбудеться дня 26-го ц. м. у салі „Народнього Дому" з такою програмою: Богдан Лепкий прочитає свої спомини про Стефаника, з молодих літ, Марко Черемшина виголосить довший привіт у формі оповідання; п-ні Софія Федорцева віддеклямує поезію в прозі „Моє слово" Стефаника; Остап Луцький віддеклямує нове оповідання Стефаника; Михайло Рудницький говоритиме на тему „Ювилей Стефаника, чи ні?"; Роман Купчинський на тему „Стефаник здалека та зблизька"; Василь Бабинський виголосить вірш, присвячений Стефаникові п. з. „Орач".

— **Українські виклади в чеськім університеті.** Ректор українського університету в Праві д-р Ол. Колесса викладає одночасно українську літературу в чеськім Карловім університеті. Дня 16-го ц. м. починає д-р Колесса свій цикль викладів інавгураційним на тему „Іван Франко".

— **Полювання не просвіта.** Одержуємо такого листа: Нераз читаємо по часописах, що деякі священики відтягаються від народньої чи просвітньої роботи і це по части правда. На це подаю факт правдивий. В селі Височку Вижнім, повіт Турка, мали недавно отворити читальню „Просвіти". А що голова філії „Просвіти" в Турці о. Іван Федевич задля важних перешкод не міг приїхати до Височка Вижного, як відпоручник філії „Просвіти", тому звернувся з просьбою до сусідного священика о. Иосифа Лозинського, пароха в Височку Нижнім, щоби заступив його від філії „Просвіти" і поїхав на отворення читальні. На це о. Иосиф Лозинський відписав, що не поїде тому, що „не бавиться в політику". До цього варта додати, що зате о. Лозинський залюбки богато часу присвячує польованню. Не боїться ані диків, ані вовків, а боїться просвіти.

— **Гарні історії.** На засіданні в сенаті дня 16-го грудня у Варшаві, сен. Бузек промовляв на неприємну тему: контролю міністерства закорд. справ, тому, що в ріжних польських консулятах на чужині відкрили крадіжі: у генеральнім консуляті в Ню-Иорку на 38.000 дол., у Гамбурзі на 48.000 м., у Липську на 90.000 м., у Мюнхені на 90.000 м., у Загребі на 200.000 динарів. Все це забрали скарбники.

— **Зріст безробіття.** За один тиждень від 27. листопада до 4. грудня число безробітних у Польщі зросло на 3.186 людей і по офіціяльним даним рівняється 203.753 особам.

— **Методи з доби німецької окупації.** Нарешті догадались деякі посольські клюби звернутись до уряду п. Бартеля з інтерпеляцією, як це так, що до цього часу, всупереч усім писаним конституційним законам, істнують у почтовій централі спеціяльні апарати, які дають змогу підслухувати телефонічні розмови. Представник уряду заявив на адміністраційній комісії, що цей винахід перейняла польська влада після німецької окупації, а навіть його поширила підчас урядування Падеревського. Уряд не користується ниві цим апаратом. Одначе на пошті істнує технічне приладдя тзв. „чорного кабінету" до цього часу. Деякі посли нарікають, що підчас телефонічних розмов їх підслухують. Білоруський посол Єремич жалувався що листування його та його товаришів підпадає потайки під контролю цього кабінету. Представник уряду заявив, що якби такі факти міг хто доказати, то винуватих покарають. Але щоби доказати діяльність „чорного кабінету" треба бути Гудінім.

— **Кардинальський капелюх і кардинальний привілей.** Польська телеграфічна агенція приносить таку звістку: „Св. Отець надав Польщі привілей (?!), завдяки якому кардинальський капелюх буде покладений на папського нунція Монсіньоре Лаврія президентом Річипосполитої. Такий привілей треба вважати великим успіхом польської дипльоматії на ватиканськім терені і як доказ виїмкових симпатій св. Отця для Польщі. Бо до цього часу тільки Еспанія зберігала від віків цей звичай, а Франція та Португалія одержала цей привілей щойно останніми часами з нагоди призначення кардиналами нунціїв: Церетті і Льокателлія.." Про польсько

біля себе людей, підбадьорюючи їх, а навіть вкладаючи власні матеріяльні засоби, — вспів він на протязі останніх літ довершити великого діла. Лугова організація зробила такі поступи, що можна вже було думати про заходи для створення обєднюючого і кермуючого центра. Та якраз у цій точці досягнень лугової організації наступив розбрат у верхах.

В передвоєнній добі січові організації уважано радикальними, а сокільські національно-демократичними. Таким був загальний погляд, хоч він зовсім не відповідав дійсности. Приводом до такого загального означування був факт, що на чолі центральних січових установ стояли видні діячі радикальної партії зі „січовим батьком" д-ром К. Трильовським на чолі, а сокільською організацією кермували діячі, яких зараховувано до нац.-демократичної партії. Отже партійна приналежність кермуючих верхів була причиною до такого розподілу ґімнастично-пожарних товариств. Хіба зайвим було би вказувати, яким недоцільним, а навіть шкідливим був цей розподіл. Тому вже перед війною все частіше виринали думки про потребу обєднання ґімнастично-пожарних товариств, фірмованих назвою „Січ" і „Сокіл".

Партійна закраска творця і відновителя січово-лугової організації, його приналежність до радикальної (опісля: соціялістично-радикальної) партії, хоч здебільшого тільки формальна, по старим звичкам дала привід керманичам тієї партії рахувати лугову організацію своєю доменою, своїм дейним добром, ділянкою, пригожою для поширення своїх впливів. Инакше на цю справу дивився носій лугової ідеї і творець лугової організації д-р Дашкевич. Маючи на меті добро самої організації, він довго боронився перед напором партійних чинників, а коли побачив, що накидувана тісна партійність може стати в створених умовах могилою організації, виступив з партії, що довело до офензиви партійців проти особи д-ра Дашкевича.

Сьогодні та офензива в повному розгоні. Зїзд представників „Лугів", скликаний д-ром Дашкевичем і иншими дотеперішніми робітниками лугової організації, великою більшістю заявився за безпартійністю ґімнастично пожарничих товариств. Та партійна, соціялістично-радикальна опозиція не скорилася. Проти вибраного зїздом Центрального Комітету „Лугів" сецесійно меншостева опозиція покликала до життя „Головну Лугову Раду". Одночасно розпочала партійна опозиція пресову кампанію проти Центр. Комітету „Лугів". В луговій організації запанував розбрат і замішання. Імператив здорового розуму заступила гра пристрастей. Енергія богатьох людей витрачується на пусту й шкідливу боротьбу, в якій тліють бездумно приноровлювані крилаті слова: „поступ", „реакція" і т. и.

Ще недавно органи всесильних „організацій народових" навипередки дерлися велигласно, накликуючи всі темні сили до ліквідації „Лугів". Сьогодні вони принишкли в надії, що у взаїмній распрі Українці самі доведуть до загину ті організації. Бо й справді в самій луговій організації сьогодні маємо вже два табори. Не виключене, що такий приклад верхів може довести до повстання й третього табору, до атомізації, роздріблення, безвідповідальної, дрібничкової отаманщини, а у висліді до розвалу з таким трудом двигненого руху.

В національному інтересі є синтеза ґімнастично-пожарного руху, зєдинення цього руху в одній централі і навіть під одною назвою — зі збереженням його безпартійности і всенародньости. І в тому напрямку повинна розвиватися акція всіх тих, яким справді лежить на серці добро лугової організації, добро загальне.

---

## Оправдуються

**Національна політика більшовиків на економічному полі.**

На Україні панує поважне невдоволення з економічного визиску України Москвою. Видно, що навіть вияви того невдоволення мусять бути дуже помітні коли на сторінках харківського „Комуніста" появилася аж величезна стаття А. Річицького, в якій він старається при допомозі цифр доказати, що заміти проти визиску не відповідають дійсности. Далі ми приглянемося тим цифровим доказам. Одначе заки до того приступимо зацитуємо те місце зі статті А. Річицького, що вповні потверджує вгорі сказане.

„Иноді — пише Анд. Річицький — доводиться нам мати справу з обвинуваченнями (явними чи замаскованими) проти Союзу в тенденції використовувати матеріяльні лишки республик „на розвій всесоюзних, себто фактично великоруських установ" — тоб то в тому, що Союз затримує розвиток національних республик, визискує їх на користь найбільшої національности, що до того раніш була великодержавною. Що така небезпека перекручення пролетарсько-комуністичної лінії в регулюванні та вирівнуванні економічного й культрного розвитку народів Радянського Союзу на засадах повної національної рівноправности й братерського співробітництва може істнувати з боку державного апарату — я не говорив нераз Ленін, за це говорить і резолюція XII. зїзду ВКП. проголошуючи боротьбу „пережиткам великодержавного шовінізму", що „практично виявляються чваньковато зневажливим і бездушно-бюрократичним ставленням руських радянських урядовців до потреб і вимог національних республик".

Признаючи можливість визиску України Москвою, А. Річицький признає тим самим і той визиск, який тепер є. Бож ясно, що якби його не було, то не булоб і відповідного цитату Леніна, та цитованої самим А. Річ. постанови XII. зїзду ВКП (всесоюз. комун. партії). Самозрозуміле, що тим самим мусить А. Річ признати слушними і всі ті „явні чи замасковані обвинувачення" Москви за визиск України.

Одначе не зважаючи на те, автор статті намагається доказати при допомові проблєматичної вартости т. зв. контрольних цифр про господарську відбудову, що ніякого визиску нема. Робить він це безконечно наівно і примітивно-просто. Він ставить побіч себе господарську відбудову України і СРСР та ілюструє її цифрами. Пригадаємо, що до СРСР входить і Україна, отже цифри про Україну приходять також у сумаричних даних цілого Союзу. Для прикладу наведемо деякі з тих цифр. Число населення в СРСР зросло в 1926—27 господарському році в порівнанні з 1913 р. до 103,7 відс., а в тойже час на Україні воно зросло до 107 відс. Господарський прибуток дійшов у СРСР в порівнанні з 1913 роком до 77,5 відс., а в УСРР до 87 відс.

„Отже крім того — пише А. Річ. — що народній прибуток ще не дійшов передвоєнного стану, бачимо, що народній прибуток по Україні дійшов вищої точки, ніж по Союзу, і цим відтворенням народнього прибутку Україна підвищила свою долю (частину) в Союзі від 21,3 відс. (1913 р.) до 24 відс. в 1926—27 господарському році, тим часом як числом людности вона віднеслася від 19,6 відс. до 20,2 відс. проти всього Союзу".

Так виглядає порівнання теперішнього розвитку СРСР і України на протязі 12 літ у зіставленні з 1913 р. Та А. Річ. наводить ще инші цифри а то такі, що ілюструють розвиток СРСР і України вже по часах воєнного комунізму в літах між 1923 до 24 госп. р. і 1926—27 госп. р. теж у порівнанні зі станом із 1913 р. Отже в 1923/24 р. на Україні зросталя людність на 20,2 відс., а в СРСР на 20,3 відс. Зате в 1926/27 році в СРСР зріст дійшов до 107,2 відс., а в УСРР до 106,8 відс. Народній прибуток в СРСР у 1923/24 році зріс на 21,6 відс., а на Україні на 24,0 відс., зате в 1926/27 році у СРСР на 170,1 відс., а в УСРР на 190 відс. Колиб цей прибуток поділити нині поголовно на кожну одиницю в СРСР і на Україні, то вийшлоб, що цього року на Україні припадає по 96 карб. на душу, а в СРСР по 81 карб. на душу. А. Річ. дискретно промовчує цифру прибутку на кожну душу з 1913 р. а через те не можна їх порівняти через протиставлення. Наслідком того всі цифри про прибуток проблєматичної вартости, а крім того в горі наведений у двоякому зіставленні відсоток зросту „народнього прибутку" з тогож 1926/27 р. собі яскраво суперечить.

Таке ставлення справи воістину наївне. Якби автор порівнав був розвиток господарських сил України з такимже розвитком от хочби тільки РСФРР, то ще можнаб їх розглядати поважніше, хоч і це булоб незвичайно важко. Бо це залежить у першій мірі від того, які величини та якої якости порівнується. У російській федеративній республиці є московська губерія, тульська, новгородська, але є й вологодська, архангельська, костромська і їм подібні, не згадуючи вже про всякі далекі автономні области та республики. Очевидно, що в тій республиці все пересічний прибуток на душу буде значно менший як на Україні, тій пребогатій в надземні та підземні скарби країні, де нема ні тайг, ні тундр, ні пісків та пустинь. А Річицький порівнує навіть не так, а протиставить цілий СРСР, до якого входить і Україна, тійже Україні. Це не лише наївне ставлення справи, але й до того крайно тенденційне, стороннице і що найважніше то нікого, бо навіть



---

*ГОРДІЙ БРАСЮК.* 2)

# БЕЗПУТНІ.

**Сучасна фільма.**

(Продовження).

— І я не піду. Ще прийде отой Кривий...

Володька був безпорадний. Його очі заблищали від сліз.

Коли це Митька:

— Знаєш шо? Пробіжимо до тебе так, шоб Кривий не бачив, візьмемо сало, та й до мене підемо спати. Добре?

— Ги-ги... Добре! — зрадів Володька.

Рушили.

З острахом входили в хату. Тільки відчинили шафу, як рипнули в сусіда двері.

— Тікайно! — зашамкав переляканий Володька.

Митька був це такий. Він раніш за сало, а тоді вже грюкнув дверима, випереджаючи Володьку.

Втекли щасливо.

— Манько, — печи сало! — загадав Митька сестрі зовсім так, як Хведьків батько матері.

І Манька так само, як і Хведькова мати, покірливо стала розпалювати, а Митька витягнувсь на ліжку.

У Володьки зростала повага до товариша. Його так ніхто не слухається. Матері-ж не загадаєш. Щасливий Митька, шо має тільки сестру. Манька поставила сковороду на стіл.

І Митька Володьці:

— Иди, їж.

Манька взяла шматочок хліба й теж підійшла.

— А тобі шо тут треба? — визвірився до неї.

— Я хочу манюсіньку шкварочку взяти.

— На! — і Митька ткнув дулю.

Манька, спалахнувши від образи, відійшла.

Володьці стало шкода її.

— То-ж и для всіх узяв...

— На й тобі! — обурився Митька. — Він узяв. А тікав хто за тебе?...

Володьці вже перехотілось їсти. Якийсь невиразний біль за Маню й власна образа засіли йому в грудях. Він мовчав.

В другому кутку мовчала Манька, а потім у третій на ліжко пішов Митька.

Так, мовчки, в різних кутках і поснули.

Прокинувся Володька, як уже Манька принесла воду. Він хтів підійти до неї, забалакати, шоб загладити Митьків учинок, але в ту мить лупнув очима Митька й Володька осів.

— Де-б це взяти закурить? — потягуючись, запитав Митька.

— А я знаю... — неуважно буркнув Володька, але зараз-же злякавсь за свою сміливість і, влесливо додав: — Не знаєш де? У Менделя.

— Понеси-но, брат, кусок сала, нехай дасть махри.

— Еге! — запротестувала Манька, — нехай міняє сало на махру! А поки приїде мати, — то шо він буде їсти?

— А тобі яке діло? Гінда ти білобриса, — схопивсь на ноги Митька. — Це сало моє. Шо схочу, то й зроблю.

— Ні, це сало моє! — зваживсь протестувати Володька.

— Отже не дам, шо ти мені зробиш?

— А шо я буду їсти?

— На ось ізїж! — запропонував Митька Володьці, як минулого дня Маньці.

Володька не сподівавсь такої образи.

— Я мамі скажу, — розплакавсь він.

— Віддай йому сало нехай не плаче. — звернулась Манька.

— А ти мовчи, бо як дам, то й зубів не позбираєш!

— Позбираєш ти сам. Я вже тобі не змовчу.

— О, змовчиш! Це ти бачила? — показав кулака.

— А ти це бачив? — показала качалку.

— Мовчи, гнилозуба!

— Віддай йому сало, кажу тобі.

— На!

— А-на! — пацнула качалкою по руці.

Вмить Митька по-вовчому, облизуючи пальці, а далі розлютований схопив ножа й кинувсь до Маньки. Та зляку випустила качалку, Митька лупив її кулаками.

Володька від несподіванки такої забув плакати, а замість нього зайшлась Манька.

— Щоб тобі грудки!... Щоб тобі печінки збило... Доки ти мене будеш мучити? Не діждеш ти, арештантюго, шоб більш я тебе годувала. Піду з дому, а ти здохни тут.

— Иди під три чорти. Думаєш, буду плакати за тобою?

— А ти мені сало віддай! — несміло озвався Володька, що не мав вже чого тут робити.

— Пожди, ще дам і тобі!

— Умгу!

— Умгу! — басом перекривив Митька й злегка штовхнув.

Володьці досить було й цієї нагоди, щоб знову розплакатись. Вийшов з хати.

Було прикро, що розійшовся з таким товаришем. Йому вже навіть не шкода того сала.

Куди-ж піде? До Хведька? так той за Митьку вступається. Ні, піде до себе, зачиниться, шоб Кривий не бачив, і буде спати.

Володька зрадів цій думці й рушив додому. Згинцем пробіг через двір, щоб не побачив Михайлик від хліва.

(Продовження буде.)